

I: B: d: 2 //

„Мувыв коньорјас, ӧтувтчӧј!“

I. Степанов.

ВЕРА-ЈЫЛЫГ ГОРҢИЈАС.

(Беседы о вере).

Коміѡн лӧӧӧдіс А. Н. Чеусова.

1923 во.

Комі ыга лезан ін.
Сыктивдін кар.

B : d : 2

Зыроблит № 196. Тираж 1500 экз. г. Устьс. Тип. Обкома РКП.

1. Ескөм да төдөм, вежа ва да микроскоп, молібен да поводда.

I.

Сафми өтi асылө горнi шыө. Зев збылыз мыжкө гортсајас горнитөны, шенчөны. Вөлөмкө капуста пельсаыг шыр шој гурөма. Код төдө кор сетчө уелөма. Гашкө кымыныг-нын шырөз капустасө сојим. Увгытөг сөгга он ов, кымынөс пежаліс. Капустаыс-өд уна-на-і: пельсажынтө, буракө, он којышт. Пежыд пельсасө пежаліс щөщ!

дыр зынгісны, шуагисны шыр вылө. Матө воісны, оз төдны мыј вөчны: капустаөс шыбытны жал, сојны пеж. Пөчө мед вежөра вөлөма, мездіс мiјанөс ыжыд пікыг. Пыраліс гөбөчө, петкөдіс нол пельөса вежа ва тыра сула. Вежа васө ва вежөдөмсаң-на јешщө віч-өма. Сөгга муніс көбрөгө, креставлөмөн вежа ванад којіс капуста пельсатө. „Став пежсө-пө вежа ваыс вөтлас“. Ме ескі пөчөлы. Збылыг-өд аскінас капуста шыдыс чөскыджык мем кажітчіс војза-дорыг. Јона вежа ва выныдлы ескыны куті. Пон-кө лібө кан нул-ыштасны, лібө ісыштасны кушөмкө доз,—өдјөнжык пөчө дінө. Сіјө кызіг-тырјі четчылас, коргас вежа ва, сөстөммөдас сіјөн пежалөм дозтө. Менам өөлөм бөр бурмас.

Колі во, мөд. Ме быдымшті, вежөрмышті. Каң нулөмыд да ісыштөмыд ез-нын пежөн понды кажіт-чыны.

Міжан пабрікса град јөрын быдсама сікас пуктас вывті уна быдміс. Нәјөн нокгыны торја јөзөс вөлі медальома. Капуста солавны зев ыжыд шан лөгөдөма; пышкөссө віжөдлыны шан дорөзыс вөлі кышасла, сы-төг ог і адзы. Шданыс-өд јешцө жын выјөныс кымын муас вөлі гујөма. Төдвылө уғас жуждаыс да пагта-ыс, да өні-на јешцө көзавла. Аттө, ыжыд-жө шан! Öнiја кадө сы ыждатө Һе вөчлыны.

Коркө пабрікаын зев ыжыд зык лептыгіс. Вөлөмкө капуста шанад кык крыса пөдөмаөг. Рытнад пуктас геталыгыд капуста гетөм-мыгғыс омөла пельсасө тупкөма, војнад крысаясыд і пырөмаөг. Мөдлуннад јөзыд локтөмаөг капустаыдла, да пельсаас кык крыса шој. Зык лептөмаөг: увгөны, відчөны, капуста оз богтны, пеж-пө тајө. Вылөс корөны.

Өні думышта-да: унаыг, ме чајта, тащөм фівөјас-ыд лоліны. Унаыг шырөг капустатө, јөвтө, выјтө, јәјтө сојлім мі ас немөн. Шыр шојыд ескө Һемтор-на-да, пон шојјас да каң шојјас-на вузасыгјасыд пер-јывласны дозјасгыс да сөстөм-пыфди сојан торсө вузалас-ны-а. Сөмын мед перјөмсө Һекод оз адзыв. Міжан ву-засыг-тај со јөзасөма, топөдөмаөг морттө. Кыгнө сым-да выл капустасө вермас сіјө лөгөдны—во гөгөрја сој-ан сурс мортлы. Вәјөдісны кујім верст сәјсаң попөс вежөдны капуста шан. Оз вөлөм ков уна ыжыд шан-тө сөстөммөдны: поп сөмын кујімыг резыштіс вежа ваөн шанө, да крестнас өвтыштіс. Став пежыс бырі. Капуста сөстөмміс. Бара позө сјјөс сојны.

Пөчө пыр мем долыс: „Вежа ваыд-пө сijö абу прөстөй ва, сijö-пө вежа, сөстөм, нөтчид оз шыклы ы дукыв. Пөчө-пө сijös во-чөж вiңны сулаын. Јуан ваыд-пө сijö вежонөн шыкас, дуккас. Јона-пө колө вiңны вежа ватө омөл сибалөмыс. Мутиыд вескалас-кө сы пыщкө, быдөн гудыртас. Быд-ногыс-өд „сijö“ бур jөзтө ылөдлө, грекөвөjtө. Новгородса аркijепiскоп Иванкөд мыјсө абу вөчлөма. Унаыс-пө сijö сватөј олан јныс зык кывлывліс, бытө-пө код жура jөз чукөртчөмаөг да мургөны; нывбабајасөс адывлөмаөг-і. Öтчид мысған дозјас сылы омөлыс пыралөма. Сватөј Іваныд сөгга сijös jөртөма сетчө аслас молiтвајасөн да пернапасавлөмөн. „Кытчөз-пө Јерусалiмөз он көсјыс ас вылад нулыны, ог лөз тенө.“ Нулөма-өд. Öтi асылөн волөмаөг Јерусалiмөзыс. (Кущөм терыб омөлыд! На бөрға-тај өнiја аеропланјас оз вермыны вөтчыны, бура ескө өdjө лебалөны-да).

„Вежа ваыдлыс сөстөмлунсө омөлыд нөтiоз вермы бырөдны. Ој-јој-өд сылөн выныс ыжыд! Омөлыд сөмын вiңөдыгысly гiнмас ру лөзө, гудырөн сijös петкөдлө. Вежа ваыс пыр важ-кодыс, сөстөм.“

Ыжыд кадөз ме дыр сулалан вежа ва пыщкыс нұјтсө чajтli омөлөн гiнјаснымөс пөртөмөн. Абу-өд, мiса, сijö ва пыщкас, сiз мем сөмын кажiтчө.

Коркө не коркө вескыд туј вылө кути сувтны. Вокө базар вылыс кык шajтыс нөбөма iчөтiк мiкро-скоп. Пыр сы пыр мыјкө вiдлалө: ва вөјттө-і, тојттө-і, јурөйтө-і. Омөлыд менө щөщ пондiс тојлыны вiдлагы. Грек вылад гiнүлө сулалөм вежа ва уөi. Бурещ пыщкас гудыр нұјт-код гөвкјалө. Тыдалө пөчөлөн

омола пробкасö сүжыгöма лыбö вунöдöма кiстiгас пернапасавны: омöлыд кықкö пырöма вежа ва пыщ-кад. Мiкроскоп кланыча пырыс вiқöдлi вежа ва воjt вылад, да чуjмi. Быдсама мiстöм гагыс сен веглясö: сураöс, куз ускаöс, паскыд бугылаöс, кыз рушкауöс. Сещöмjасöс рiсуjтлывлöны страшнöj сyд да ад гер-пасjасö. Повjаjассö аджöм-мыгы зывöкысла быдөн шугыртчiс сöлöмöj.

Ме вежi. Ег понды ескыны jöз вiсталöмпы. Зiлi быд тор-жылыс ас вежөрөн тöдмавны.

III.

Молiтватö кужöмөн колö лыдфыны, кадын. Он-кö кадö вескав,—оз iмiт, вес вошö ставыс. Сы тujöд феревнаса попjас jöjöс. Кос поводфа-дырji вежон кык-мыгы најö завофiтöны молiтчыны, ветлöдлöны jenjасөн, зiбjыв спасjасөн. Ставсö лыдфасны, быдтор вöчасны вiчко нiгаjас-сертi. Уна наң, колк, выj, гöм нажöвiтасны. Со кымын молiбен саласны,—зер век абу. Рад ескö попjасыд вожа вож молiбенjастö оз сыны, да крестанаыс невöлитöны, термöдлöны.

Гырыс карjасын тöлкөн таjö ужтö вöчöны. Поп-факыд сен дошлöjöс: кад вотöчыс он ылöд најöс молiбенjастö ылöдны. Овлывлö: вежонөн вежонөн дугдывтöг зерöмла ставыс оjдывлö. Кöчыд. Jöз, jenмöс-моз, . вiдчыгöны jeneжлыс воэöмсö, унаыс луннас вiқöдласны вывлаң. Сöмын поп-факлы вескод. Некущöм горнi молiбенjас-жылыс. Зер öтарö кiсгö, најö оз дугöдны.

Мукöд-дырji зера поводфаö поп-фак чукöргасны кевмыгны став jöзсö. Оз-на помаз молiбен,—jeneж

воосас, пемыд, göd кымөр-пыдди пондас сен зир-
давын мича жуыд шонди. Либө зеркө поп-
данжаскөд журбитөмөн короны, унаыг зерыс жөзсө
разөдлө плөщад вывгыс, өтүв журбитан ингыс. Зерыс
көшыг-моз пондас кигтны, гөгөр шор пигтас, ваыс
улы судаас керкажасө пырас. Овлывлө жі зер мөдөд-
час, зев ыжыд төв лептыгас. Сижө, буракө, вывті
журбитөмысла-нын, вывті лоөмысла.

Пөчө виставлөм-герті—ставсө тајө жен отсалө
мижанлы: зертө сижө ыстө, зерөмыг дугдө мижан корөм-
понда. Ег ескы сылы, омөлыд бара тојліс збыльсө
төдмавын.

Бөлөм аркірејјас да попјас кос повоџа-дырји
да куџа зерігөн оз уџны. Мудер ручјас-моз кыңкја-
лөны најө сижө кадјаснас обсерваторіјаөд (велөдчөм
жөз арталөм-герті воџыв төдмалөны повоџа; сен
уна сикас інструмент, тельеграп, тельефон; быд лун
став му куџтаыс локтө сетчө жуөр повоџа-жылыг),
төдмалөны повоџа вежгөм. Агныс-кө оз мунны,
медалөм мортөс ыстасны. Висталасны обсерваторіјаын
зермөм либө повоџа мичаммөм,—попјас өдјөнжык
мөлібен вылө жөзөс чукөртасны.

Важөн Новгородса аркіепископ доџавлөма
Јерусалимө ветлыны омөлөс. Оніја аркіепископјас вы-
лас агныс омөлјасыс адө ветлөны.

2. Јенлы ескөм да јенногөн олөм.

I.

Јентө төдтөг-пө бура олөмид оз-ын вермы лоны мувылын. Ічөтысаң-пө быд мортөс колө велөдны јенногөн овны, јен велөдөм-серті, гватөј гіжөдјас лыф-фыны. Поп-фак шуөм-серті—закон божіј колө велөдны. „Тажө гіжөдјасыг-пө бур ыга грекө вөјтөм олөмө нуөдыс абу. Өд гватөј ыгајастө дук гватөј вашкөд-өм-серті пророкјас да апостолјас гіжлөмаөс. Ескыны колө гіжөдыслы, овны сы-серті. Омөль тор-өд дук гватөјид ез велөд гіжны. Челаф-тө пыр-нын закон божіј-серті колө быдтыны. Сек вөліг-ті бур олөмыс му-вылад пукгас“. Віжөдлам, збыль-ө сіз, быд віг-т-ө закон божіјад бур вылө велөдө.

II.

Богтам ыга „закон божіј“, школајасад-тај вөјдөр челаф-тө код-серті велөдлісны. Сен шуөма: „Ыжыд мілөг-та јенмыд-пө мездіс ставсө грекыс, вөјтліс став мусө олыг-нас і вылыг-нас, мыгкіс, пөдтіс став омөльсө. Колі сөмын гректөм лов—Нож, аслас семјаөн“.

дыр-ө ескө та бөрын олісны јөзыд гректө вөч-төг-ыд?—Ез дыр. Регыдөн Ножлөн пі—Кам, грекө вөјі. Сы-вөсна уна гурс во-нын јөзыд јорөны сылыс ымсө. Со мыј віг-тавсө сіјс грекө вөјөм-јылыс гватөј гіжөд-ын;

„Нoј сaд сaдiтiс. Өтчид сeггa аслас сaджыг код-
 ытöтöҥыс јуic гөрд (винограднöј) вина. Пырiс гортас,
 пастöгыс водiс жоҗас. Адјiс сiјöс Кам нiма пiыс,
 шпынмунi, петiс вокјаслы вiстaвны. Гiм да Апет
 пырiсны керкаö бөрөн, шебралiсны пастöм батöс,
 весiг ез вiқöдлыны сы вылö. Нoј, пaлaлöм-мыг-
 тыс, корiс ас дiнас мед iчöt пiсö, Камöс, јорiс сiјöс
 батöс сeралöмыг. Гiмлы да Апетлы быд бурсö гiic.
 Весiг Камыслыг став рöдсö нем кeжлö јорiс, мöд
 нык пi рöдыслы бур гiic.“ (Бытие гл. 9, ст. 20---27).

Өнөз-на код-сурö (попјас да кодјас-да) шулыв-
 лöны: Априкаса гөд јöз-пö^а лоöмаöс Камгаң, Јевро-
 паса жеҗыд јöз—мукöд вокјасгаңыс. Сiјөн-пö јенгаң
 шуöма жеҗыд јöзлы ыҗыдавны гөд јöз вылын (гашкö
 кывлiнныд кущöма aнҗлычана ыҗыдалöны гөд јöз
 вылад?).

Со-жö-öд јенмыд! Нoј-пыр, öтi пастöм код јура
 морт-јылыг вiстaлöмла, кымын мортöс јорöмa! Ку-
 щöм бур-нö тајö јорöмын? Өнi-кö дeревнаын кущöм-
 нö код бат-јылыг öтi пi вiстaлас вокјаслы, бат пa-
 лaлöм-мыгтыс вiстaвлыг пiсö вiдас, јорас, мi бурөн
 шуам сiјöс, пондам iндыны сы вылö чeлaдöс вeлöд-
 iгөн бур морт вылö-моз?

Быд школаын вeлöдан нiгаын, закон божiјын,
 вiстaвсö пророк Јелiсeј-јылыг. Сы вылын пö, бытöтö,
 öтчид поснi чeлaдјас сeралöмаöс, куш плeшa вöлö-
 ма-да. Јелiсeјыд вiқöдлöма на вылö, јорöма нaјöс јeн
 нiмөн. Петöмаöс вöрыс кык eң oш, нeлaмын кык
 чeлaдöс кoсaвлöмаöс. (4-ая книга царств, гл. 2, ст.
 23, 24).

Закон божiј вeлöдыгјасыд шуöны: oшјасыд-пö сö-
 мын јeн щöнтöм-сeртi тамында чeлaдсö вiicны. Ыҗыд-

ө ескө мыж челафлөн? Нәјө Јелісејтө адрөмаөг да сөмын шуалөмаөг: „Лок, лок, куш плеша дадө!“ Јелісејыс збылыг куш плеша вөлөма: серпасјасын јурыс қик капуста мач-код куш, өтi јурө оз төдчы. Велөдыгјасыд тајөн вывтi јона челафтө повөддлөны. Со-пө-өд кыз јенмыд дорјө пөрыг јөзтө. (Јона! Неламын кык кагаөс вiс өтi здукөн!)

Ічөтiк мортыд кывзан тащөм вiстјастө велөдыгылыг, да өөлөмыд быдөн јовкнiтлас-көзавлас. Сөгга туј вылын паныдаган-кө куш плеша морткөд,— вiчөддлыныд вегiг он лыгт сы вылө: Јелісејыд пырыг-төм-пыр төдвылад угас. Чајтан, вiчөддлөмтө тенөыд герам-тујө пуктас да ошјасөс чукөстас.

Нөшта-кө закон божiј велөдыг попыд куш плеша, қик мат. Пыр гiнвоқад пророк Јелісејыд.

Өнi-кө ескө кушөмкө ветлыг-муныг страннiк Јелісеј-мозыд угөдас вөтчыг челаф вылө пурзаң лок понөс, мыј ескө сыкөд вөчасны?

Ме чајта, чiшовкаө пукоөдасны. Унаөс-кө Јпон-јыс куртчалас, нөшта турмаөз-на летчөдасны.

III

Закон божiјын ем вiст Ісав да Јаков-јылыг. Ісав-ыс асгыс ыжыдалөмсө вузалөма Јаковыслы рок таг-ныг. Өнi-на јешцө унаөн Ісав-код морттө мустөм-дөны, Јаков-кодсө ошкөны: сы-ног-пө, шуөны, колө овны.

Тајө эватөј гiжөдын зев бура вiставлөма вок котырлыг олөмсө, бат-мамлыг аскостас да бат-мамлыг челафкөд олөм-јылыг.

Ісак гөтыр, Ревекка, вәјiс кыкаөн (блiзнетсы). Вөјдөр чужiс Ісав, сөгга Јаков.

„Челад быдмисны. Исав лоі збој морт, бур кы-
сыс, му ужалыс. Јаков—чөв оласа, оліс гортынжык.
Батыслы муса вөлі Исав, јона чөскыд пөткајаснад
вердс-да, мамыслы—Јаков. Өтчыд воіс Исав му вы-
лыс, ужалан іныс, зев музөма, шыг. Коріс Јаковлыс
сојны. Јаков шуө: „Вежган-кө-пө ыжыдалөмнад *)
(старшинство),—верда.“ Исав шуө: „Мыј мем ыжыдал-
өмсыд? Сојны колө.“—„Көсјыс, сетны дај верда!“
Исав көсјыс. Јаков вайс чечевітса рок да һаң. „Исав
сојс, јуіс, четчс, муніс. Тајө сојан вылө вежс ас-
сыс ыжыдалөмсө.“ (Бытие, гл. 25, ст. 27—34). „Сојс,
јуіс, четчс, муніс.“ Кушөм регыдөн да кокһа помаг-
с Исавлөн ыжыдалөмыс. Шөрөм һаһыс да рок таг-
тыс һөбіс сіјөс аслас вокыс, һөбіс музөм, шыгјалөм
ужалыс воклыс.

Јаковлы вокһаһыс ыжыдалөм сурі, сөмын колі
богтны бурсіөм батһаһыс ыжыдавын семја пышкын.
Біблјаһын со кың віставсө сы-јылыс:

„Исак пөрысмі, сінтөмміс. Коріс өтчыд ас дінас
ыжыд пісө, Исавсө, шуіс сылы: „Бур піөј менам, ме
јона-һін пөрысмі, гашкө регыд кула. Верд јешшө өт-
чыд баттө ас кыјөм чөскыд пөтка јайнад. Соја мед
бөрјаһыс, да кувтөз вөјдөр бурсіа тед нем кежлө.“

Тајө сорһсө кывліс Ревекка. Муніс Јаков діһө,
шөктіс начкыны мед бур кык том көза піөс. Ме-пө
батыдлы муса сојансө лөгөда, те-пө сөгга ну сіјөс
сылы. Батыд сојас, нем кежлө бурсіас тед. Јаков
петітчө. „Кың-һө-пө Исав-пыддә ме муна? Кі малас-
һас-һө-һө відлавын пондас батһөйд?.. Бурсіөм-пыддә

*) Секі батһам кулөм бөрын став овһөсыс колө вөлі
ыжыд пілы.

јорас. Исавыдлөн-öd кыс да чужом-рожаыс гөна. Менам шылыд кучик. Ме ог мун.“ Мам мырдөн ыстис. „Јорас-кө-пө, ас вылө ставсө богта.“ Јаков кывзис.

Ревекка пастөдис Јаковөс мед бур Исав паккөмөн, кісө да гола гөгөрыс гартис көза куөн.

Пырис Јаков гојанөн батыс дінө, чукөстчис: „Батө!“— „Код-нө те, бур піөј?“ (Јона тыдалө Јаковыд гөлөссө вежом: батыс вегіг гөлөс-сертыс ез төд).— „Ме, Исавыд, ыжыд пıыд тенад. Чөскыд пөтка јайтө вайі. Четчы, лок гој. Сегга бурөі меным.“— „Зев-тај-нө регыд ветлін, Исав?“— „Јенмыс отсаліс... Паныд мем пөткасө вайіс“.— „Волю-жө, матыгтчыс ме дінө, Исав. Малышта—тенө, Исав-ө ме дінө локтөма?“— шуис Исак. Јаков матыгтчис. Исак малаліс морттө дај шуис: „Гөлөсыд зік Јаковлөн код, кіјасыд Исавлөн. Те-ө, Исав?“— „Ме, батө.“

Исак гојис јайтө, јуис віна, сегга пісө щөктис оковны асө. Јаков окаліс. „Паккөм дукуыс Исавлөн-жө,“— бурөіс Јаковлы.

Ревекка да Јаков јона пөрјалісны Исакөс.

Воис кыжан іныс Исав, лөгөдис батлы пөтка јайыс чөскыд гојан. „Батө,“ шуас: „четчы, лок гој пıыдлыс кыјөм јайтө да бурөі мем.“— „Коди-нө те?“ јуалө Исак. „Ме тенад ыжыд пıыд, Исавыд.“— „Коди-нө ескө менө вердіс чөскыд пөтка јайнас? Кодлы ме тед-пыдөі бурөіі?“ Исак повзис-код. Исав сыркјалөмөн бөрдзис. „Батө,— шуө:— бурөі мем щөщ!“— „Вокуыд ас муфернас мырфдис тенгыд шудтө,“ шуис Исак. „Кыкыг-нын сіјө менө конјыштис,“ шуис Исав: „ыжыдалөм-өс мырфдис, дај бурөіөмөс бөстис“ (Бытие, гл. 27.).

Велөдчыс челафыд пондасны јуагны закон божіј велөдыдылыс: мыјла-нө-пө Исакыс Јаковсө ез

корлы да бөр бост бурсіомсө? Ісавыслы ез бурсі? Поп-
 јасыд шуасны: Ісакыд-пө ез лыт воҕсазны јенкөд.
 Ревеккаыслы-пө да Јаковыслы Ісаксө пөрјавны ачыс
 јенмыс отсалөма. Јенмыслы-пө вөлөм колө мед бат
 бурсіомыс Јаков вылас вөлі. (Шаң-жө јен, пөрјасны
 отсалөма!).

Тажө „гватөј“ вігтыс закон божіјад велөдө пөр-
 јөдлыны мөда-мөдөс гемја котырын, вузасны. Міјан-
 ног-кө—путкыльтны гемјатө.

IV.

Школаад закон божіјтө еща велөдөны. Колө
 лыҕыны біблыја. Сен став „гватөј“ бур-вылө велөд-
 ан гіжөдыс. Богтам көт Аврам да Сара-јылыс (јен-
 көд горнітөм-мыгті Авраамөн да Сарраён пондөмаөс
 шуыны):

„Аврам мөдөдчылөма лунвылө, сегга повөма
 шыҕјалөмыс, мунөма Јегіпетө. Јегіпетө воігөн гө-
 тырыслы шуөма: „Гөтырөј-пө, Јегіпетад воам да Јегі-
 петса јөзыд шуасны: тајө-пө сылөн гөтыр. Сегга
 тенад мічлуныд-вөсна менө віасны. Те ен гөтырөн
 вігтаг, чојөн. Чојөн-кө вігтаган,—ловјөн коласны,
 нөшта зев лөгыд лоө меным овны“. Јегіптанајас ад-
 зісны міча нывбабатө, ошкісны сіјөс параонлы*). Па-
 раон бөгтіс Сараөс гортас. Аврамлы лөсыд лоі овны
 сы-вөсна: быдсама скөтыс, слуга-казак—тырыс вөлі
 сылөн.“

Мыјла-нө параон тыртіс Аврамөс быдсама ембур-
 нас? Сөмын-өмөј Сара мічлунвылө ылысан вічөдөм-

*) Параон—Јегіпетса сар.

ыс, сы-вылө нѣмкодасөмыс? Сөмын-ө аслас гөтырөн ылысан нѣмкодасиг чajtіс Аврам Јегіпетө пырігөн? Ез-ө мөд торыс пов-гөтырсө чојөн шусыны велөдіг-өн? Ез-жө вермы чajtны Јегіпетса јөзөс сещөм сөс-төмјасөн.

Воқө на-јылыс вігтавсө (бөрја codtөd тајө вігтас): јенмыд ыжыд шог ыстіс параонлы Аврамлыс гөтырсө баба-пыдді віқомыс. Коріс параон Аврамөс, јуалө: „Мыј те мекөд вөчін? Мыјла менө пөрјалін, Саратө чојөн вігталін? Ме-өд со сы-вылө гөтрасі“ (мыјла-нө ескө сек „сватөј“ гіжөдас шуны: „ыжыд шог Аврам гөтырөс віқомыс,“ мыјла „Аврамлы Сара-куға лөсыд вөлі овны“). „Богт ассыд бабатө, мун таг.“ Параон щөктіс јөзыслы коллөдны Аврамөс да Сараөс. Петісны најө Јегіпетыс став овмөснас, ембурнас. (Бы-тие, гл. 12, ст. 9—20).

Лыбө Јегіпетыс јеврејјас мунөм-јылыс быд велөд-чан „закон божіј“ ныгаө гіжсө. Тајө вігтыс-пө уна бур поқө бостны челаф быдтігөн.

дасөд прітча, зев ыжыд шог воө Јегіпет вылө Быд пікыс мездысігөн параон көсјысліс лөзны јевреј-јасөс. Сөмын пікыс мынөм бөрын бөр вунөдлывліс. дасөд прітча-јылыс со мыј вігтавсө.

„Јен көсјысөма војшөркадын мунны Јегіпет куға. Менам мунөм мыгті-пө быд керкаыс Јегіпет-куғаыс кулас мед ыжыд кагаыс да мед воққа чужыгыс быд скөтлөн, параоныслөн щөщ. Сөмын јеврејјаслы оз нөмтор ло. Сы-герті төдөј менгым јансөдөм јеврејјас-өс да јегіптанајасөс. Ыжыд гөлөсөн пондасны бөрдны Јегіпет муын, сещөма бөрдны, кущөм ез-на вөвлы некор, нѣ воқө оз ло“.

Cijö каднас јеврејјаслы јенмыд Мөсеј пыр со мыҗ щөктöма вöчны:

„Сесса шуöма јенмыд Мөсејлы: нöшта öтчыд Јегіпетса јöзлы шог ыстыла. Сы-бöрын параоныд лөзас-нын тіјанöс. Ыстігас ödjö пондас термöдлыны. Гусö-ныкөн туды аслад јöзлы мунігас коравны буржык көлүжнысö јегіптанајаслыг: зарны, езыг, бур паскөм“ (Исход, гл. 11, ст. 1—7). (Со-öд јенмыд мыҗ вöчлöма! Кущöм бур вылö велöдлöма!)

„Воіс лок вој. Быд керкаын Јегіпет куза кулөм морт. Став јöзис горзöны, бöрдöны. Параон јöзыскöд вöтлöны јеврејјасöс, термöдлöны најöс ödjөнжык петны Јегіпетыг. Јеврејјас петігас Мөсеј велöдöм-серты вöчісны: повзöм, шогыг јегіптанајаслыг коралисны дона бур көлүжнысö. „Ыжыд мілöгта јенмыд јегіптана гінвозас петкөдліс ассыс ыжыд мілöстсö“: „Јегіптанајас сөталісны, јеврејјас богталісны“—долыда-пырыг помазö тајö „өватöј“ гіжöдыс (Исход, гл. 12, ст. 29—36).

V.

Бібліјаын віставсö Јегіпетын Öсіп олөм-жылыг. Аслас суелунөн Öсіп лöма параон бöрас мед ыжыд мортөн. Гізім бур воөн, һаһа воөн кужöма чукөртны вывті уна һаһ параонлы. Cijö һаһнас һаһтöм војасö пондöма Öсіп вузасны.

„Һаһ ез ло Јегіпетын һі Канаан муын. Јöз шыгјалöны. Мујас вынтöммісны. Став зарнысö, езысö, став бур көлүјсö шыгјалыгас вајісны Öсіплы, Öсіп—параонлы. Бырі һаһ. Бырі зарны да езыг јегіптаналөн да канаанса јöзлөн. Бара воісны најö Öсіп ordö, сöмын-пö зарны һі езыг міјан öні абу-һын.

Өгіп коріс скөтнысө. Вайсны. Бырі став овмөсыс шыгјалыгјасыдлөн. Агнысө да мунысө пондісны вөз-
 јыны: „Казакавны-пө пондам параоныдлы. Вай-пө
 көјдыстө да мујаснымөс көзамө тіјанлы-вылө. Өні
 најө вешөрө кујлөны“. Нөбіс Өгіп параоныслы став
 мусө Јегіпетыг. Став јөзыс Јегіпет кузаыс пондіс ка-
 зачітны параонлы“ (Бытие, гл. 47, ст. 13—21).

Некод-на некор ез гіжлы сещөма җескөдөм шыг-
 јалыгјасөс. Вегіг помещікјас Өгіп-моз ез нартитлыны
 јөзөс. Некущөм морт-на мувылын абу зілөма сещөм
 өдјө озырмыны јөз шог вылын, кызі Өгіп параоныс-
 көд. Төдөмыг, сещөма топөдөм өјім воөн збылсө ез
 вермы лоны, кызі біблјаын гіжөма. Сещөмөз топөдны
 уна јөзөс верман сөмын уна дас воөн.

Біблјаын Өгіп-јылыг вігтыс лыдҗыгсө мед бурөн,
 мед коланөн челадөс велөдігөн. Быд „закон божіј“
 велөдан ыгаө гіжөс сы-јылыг ставыс, помгаңыс по-
 мөҗыс, нөті колавтөг. Сөмын-тај став вігтыс өткоҗ:
 омөла велөдө бур вылө.

„Сватөј“ гіжөдјас-герті сөмын зев бура верман
 төдмавны важ јөзлыг олөмсө, налыг вежөралөмсө.
 Біблјаыд сөмын важ олөмсө гіжөмнас і дона; сы-
 -герті овны челадөс велөдны, ні аслыд велөдчыны
 јөз шогмы.

3. В ö т.

I.

Пемыд jöz вöттö збылөн лыддöны. Уыгад-пö тушаыд кујлö, уыö; лолыд быдлаті ветлөдлö, быдсама торсö адзылö. Тушаыд-пö кыжöм бöрын шöйтчö, лолыд век-на кыжö (пемыд jöзыд кыжöм-вылынжык олöны). Вöтөн-кö-пö кодкөд-кö когаган, лыбö пинаган, збылтö сijö-жö лöö.

Воыа сарјас вöт-вöснаыс уна jöзöс мучитлöмaöг, вилöмaöг. Сарітса Јекатеріналөн-на ем со кущöм гижöд: „öтi морт вöтөн вiöма сарöс. Нем думайттöг сijö вiставлöма вöт-јывыд јортјасыслы. Кывöма сар-öз. Вiны-öд сарыд щöктöма вöтасыс морттö: „Збыл-кö-пö-нö сijö менö вiас“. Јекатерінаыс гижöдас ошјыгö аснас: „Ме-пö бара сiзтö ог-нын вöч. Вöт-понда морттö ог вi. Јöјјасыд-пö-тај со вiјавлывлöмaöг-а“.

Öнi-на унаөн ескöны вöтыдлы. Вöтөн-кö кокнiда кајан чој паныд,—озырман; усан-кö,—гöлман. Черi вöталан вiгöм воын, ыргөн гöм—шог воын, езыс—бöрдöм воын, кабала гöм—озырмöм воын. Празник-лан паныдса вöт öбöдöз-кö оз iмiт—лöж, немтор сөг-са сыс повны. Вöт-сертыс-öд сөгга приметајас лö-гöдлöмaöг-i. Сов-пö кiггö зык воын; туј вомөн көч вужö,—омöль лöö; поп паныдагö—омöль воын-жö. Мед омöль пон омлалöм горт-гөгöрын: сотчас кыткö, лыбö кулö кодкö.

Важөн вермана јöзыд гортас пыр тöдыг, вöт ве-
жöравны кужыг мортöс виçлывлöмаөг. Öд пöг петтöз
гојöм-јуöм бöрад уыгөн мыјсö он вöтав. Тöдыгид-кö
абу, коd сөгга налы вежöралас. Роч сарјас да сарит-
сајас кык го во сајын-на јешщö уна быдгама тöдыг-
сö виçлöмаөг. Саритса Јекатерінаыдлөн сещöмыс вöв-
лöма-жö, агсö егкö зев-нын төлкаөн лыддылöма-да.

II.

Закон божіад Öгип-јывыд вiгтыс оз-öмöј велöд
міјанöс ескыны вöтјасыдлы? Абу-öмöј сылөн вöтјасыс
імітлöмаөг? Јона-öд сіјö вöтаглöма. Уналы ачыс от-
савлöма вöтјассö вежöравны-і.

Бытіјö-герті (гл. 37) Öгипыд мед муса піыс вö-
лöма Јаковлөн. Сылы öтнасыслы уна пöлöс пазкөм
батыс лөгöдöма. Сы-вöсна вокјасыд мустöмтны
пондöмаөг Öгиптö (ст. 3---4). (Тажöс велöдiгөн
челадыд оз батсö мыждыны, а вокјассö).
Öтчыд Öгипыд вöтагöма: бытö-кö-пö вундiгөн кол-
таыс сылөн му шöрас сувтöма, вокјасыслөн кышов-
тöдöмаөг сіјöс дај копыртчылöмаөг сылы (5—7). Вок-
јасыс нöшта јонжыка пондöмаөг мустöмтны Öгипöс.
„Те-нö-пö саравны он-ö көсјы міјан вылын?“ (8).
Мöдыг вöтагöма, да бытö шондi, тöлыг да дас öтi
козув копыртчылöмаөг сылы. Батыс вегiг скöрмöма
сек. „Збылыг-öмöј-нö-пö мем, мамыдлы да вокјас-
ыдлы лöк коправны тед?“ (9—10).

Јона гортсајас повчöмаөг Öгип вöтыг. Јона зіла
мі велöдлім сы-јылыг. Тајö вöтјас-понда Јаков гемја
котырлөн олöмыс торкöма. Вокјасыс мынтöдчыны
сыыг лөгöдчöмаөг: „Віам-пö тајöс, шојсö ыжыд гу-

рано шыбытам. Батөйд оз і төдлы. Эверјас, шуам, сојомаөг сјјос. Мед сесга вөтасө. Регыд ми сылы копыртчылам!" (18—19).

Тыдалө морт вёмнад чајтисны мездысны вөт имітөмыг. Тајос велөдігөн челадыд бара-жө вокјассө мыждөны, оз батыслыг кужтөм быдтыгөмсө. Ез-кө ескө сјјө торјөд Öгипсө, ез-кө өтдорт дас өтї пісө, најө ташөма ез мустөмтны воксө.

Вокјас ловјөн жужыд гуранө тојыштисны Öгипсө. Батөс пөрјалисны: эверјас-пө вокөтө сојомаөг. Со-пө вїрөг паскөмыс сылөн сурї. (Вїрнас ескө агныс на-рошнө ләкисны Öгип вылыг пөртчөм паскөмсө).

Челадыс баткодысөг-жө лоөмаөг. Ачыс Јаковыс ылөдлөмөн богтис Ісаклыг бургөймсө, өнї челадыс пөрјалөмөн-жө көсјисны перјыны сылыг ембурсө. Сјјө-өд ескө ставсө-жө аслас муса пїыслы, Öгипыслы, колыс. Со куцөм бур-вылө велөдө мїјанөс „гватөј“ нїгаыд—біблїја.

Öгипсө вокјасыд гураныд бөр перјисны, вуза-лисны измайлтаналы. Најө нуөмаөг сјјөс Јегїпетө, ву-залөмаөг Потїпарлы, сар чїновнїклы.

Јегїпетын олігөн Öгиплөн чїныс соді, вөтыд бытө имітис.

Со сесга колөкө ен ескө вөтлы да вөт вежөра-лыглы. Вөтјаслы-кө онө ескөј — „Гватөј“ гїжөдјаснї-нөмө пуктанныд, закон божіјлы онө ескө.

III.

Аслас суелунөн да ыжыд төлкнас Öгипыд став өвмөссө пондіс нуөдны Потїпарыдлыг. Көчәјін-пыфді оліс. Сөмын-тај Потїпар гөтыр-вөснаыс торкыліс

лосавны Өгіпид Потіпар гөтырыскөд пондыліс. Кык во кешлө турмаө пукөдісны Өгіптө. Турмаад сіјө аслас суслунөн да төдөмөн бура овмөдчіс: ыжыдалыгас пуктісны сіјөс. Сегга вөтјас бура вежөрәлөмыг регыдөн бөр леҗісны сіјөс турмагыд. Сарлы һаһ вајалыгылы вөт-сертыыс шуіс: кујім лун мыгті-пө тенө өшөдасны; віна новлыгылы—тенө-пө леҗасны. Петан-пө да ме-јылыг па-раоныдлы гарышт (Бытие, 39, гл. 40).

Параон вөтагөма: сізім омөлік мөс сојөмаөг сізім јон бур мөсөс; сізім омөлік шеп—сізім бур тыра шепөс. Нөкод, һөкушөм төдыг, вежөрәлыг морт абу вермөма віставны сарлы сівө-код вөтјас-јылыг. Сөмын Өгіп кужөма вежөрәвны. Ачыс-пө јенмыс вөтнад вісталөма параонлы воҗө вылыг уҗсө асгыс. Сізім бур, һаһа во-мыгті-пө сізім омөһ, һаһтөм во пукгас. Өні-пө колө корғны параонлы төлка, суғ мортөс, чукөртны һаһ шығјалан војас кешлө.

Вөт вежөрәлыгјасыд мед төлка јөзөн важ сарјас дырјі лыддыгылісны, мед бур јөз-тујын овлісны. Кыз вермөма Өгіп панјыны најөс, шөһыныд он вермы. Јегіпет куза һөкушөм төдыг, велөдчөм морт абу вермөма вежөрәвны параонлыг вөтсө, Өгіп сөмын вермөма. Сізкө, секга төдыг, велөдчөм јөзыс һөкытчө тујтөмөг вөлөмаөг. Нәлы ескө зөв кокһыда позіс вөтсө вежөрәвны, мыккө сөріһ дај. Медтыккө вігтас „сізім“ гарыштчас: сізім вежон-лі, сізім төлыг-лі, сізім гөтырлі, сізім јорт-лі, сізім ыжыдалыг-лі. Абу-өмөј өткод? Параоныс ачыс һөмтор оз гөгөрво. Мөдыг вөтагөм-мыгті ескө ставыс вуні сылөн. Сватөј гіжөд-гертыыс со абу гөгөрволөмаөг јегіпетса төдыгјасыд мыј-гурөтө віставны. Өгіп абу повзөма сыыг: јенмыс-пө ачыс тујдіс менө вөтсө вежөрәвны. Ставныс ескөмаг сылы.

Параоныс ошкөма сійөс: те пыр-пө јен горһитө, теыс төд-
ыс, теыс јурсадажык морт менам муын абу. Те-пө
ыжыдавыны пондан менам овмөс-вылын, керка-вылын,
менам став јөз-вылын. Ачым сөмын престолөн ыжыд-
жык лоа теыс.“ Аслас чункыщөн чункыщөдіс Өөпөс,
аслас паскөмөн пастөдіс, ыывјас зарһа чеп өшөдіс.
Сөгга мөдісны вөлөн. Өөп мед воҗа телегаас сар
бөрын. Быдөнлы щөктөны сылы копрасны. Параон
шуіс Өөплы; „Ме сар, шуа—тенад төдлытөг некод
ассыс кісө һі коксө оз вөрөд мејам муын “(г. 41,
ст. 39—44).

Со кушөм өдјө параон дінад Өөпыдлөн чіныс
содөма.

Өөп оліс параонкөд, ез ускөд ассө һајтө: пара-
онлөн һадеја сы вылө ез вөсшөрө вош. Өөп чукөр-
тіс сылы зарһисө і езысө, бөгтіс став кывтөм пемөс-
сө, мусө; пөртіс став јөзсө сылы вылө казакө.

Тащөм вөтјас велөдлім мі ставным „закон бо-
жіј“ велөдігөн. Ставнымлы мјанлы јураным сујисны
Өөплыс олөм-вылөмсө, сылыс суелунсө пөртны став
јөзсө казакө. Ог төд мыј пыдһі сійөс пуктыны велөд-
існы мјанөс Јенмөс-моз-тај велөдігад лептісны-а.

Збылысө җерт ез вөв таҗ. Збылысө важөн јона
оөкыда овөіс јеврејјаслы. Уһаыс һајө сурліны Јегіпет
улө. Уһа һартітчөм муніс һа вывті. Гір курыд шога олі-
гад төкөдісны һајө аһнысө мојд-вөтјасөн: „Ез-пө јев-
рејјас Јегіпет улө сурны, јеврејпыс-пө өті Јегіпетса
сар вөлі.“

IV.

Өөп-јывыд став вөстыс вөтјасыс лөөдлөма. Му-
көд вөстыс бібһјаын вөт-җерті лөөдөм торјас-жө. За-

кон божіі велөдігад став крістос вераа челядыс вөт-
јас велөдлісны. Іісус Крістос чужом-јылыс со мыј
віставсө:

Кор Віндејемын чужіс Іісус, асыввыгсан воісны
Јерусалімө велөдчөм јөз, јуалөны: „Көн-нө-пө вы
чужыс јудејса сарыс? Сылөн козулыс кыптыліс мјан
асыввылын. Мі локтім копыртчывыны сылы.“ (Еван-
гелие от Матвея, гл. 2, ст. 1—2).

Тажө велөдчөм суг јөзыс Месопотаміјаыс. Најө
віставлөм-серті со кущөм сөрөм мјанлы полі-велөд-
ны: козув-серті бытө поңө төдмавыны јөз кост олөм.
Сіјө велөдчөм јөзыс-өд нөшта јазычыкјас вөліны.
Шенчыны он. вермы мыјла најө Іісуслы волөмаөс
јурбітны. Јудејса сарыд на-ног мувыс сар. Козувјас-
серті лыдөмаөс: вы чужыс кага-пө лоө јудејса сар-
өд, лөктөмаөс ылыс муыс уна ва сажыс јурбітны
сылы.

Ірод сар кывлөма та-јылыс, чужмөма-повчөма.
Чукөртөма став тунсө, велөдчөм вежөра јөзсө, төд-
мавыны на пыр кущөм карын пророкјас віставлөм-сер-
ті чужас Іісус. Месопотаміјаса јөз вісталісны козув
кыптөм кадсө, Іісус чужан кадсө. (Том, велөдчыс јөз-
лы зев збылыс колө вөлі віставны тајө став сөрөмсө
закон божіі урок вылын.)

Месопотаміјаса јөзөс вайөдөма сіјө козувыс Іісус
чужан інөң. Сы вестө сіјө сувтөма. Ог төд, кущөм
ногөн сещөм стөча верміс індыны Іісуслыс чужан
інсө козув. Ескө кущөмкө бі-кө улыті му бердөдыс
түвіс да сувтіс керка вестө лібө гу вестө, поңіс ес-
кыны. Козувыд-өд өті керкасан јур вестын-кө вөлі
кажітчө, мукөд Јерусалімса керкајассан сің-жө јур
вестын кажітчас, да і став Палестінаса карјасас јур

вөгтын-жө кажітчас. Сіқкө улыті муывті тувыг бі
вајөдөма язычникјасөс уна вежон чөж, уна гурс верст
сајган. Сөмын мыјла на-кынжі мукөд некөд абу ад-
зылөмаөг тајө бісө?

Јурбітөм-мыгті Іісуслы, — воҗө вігтавогө біблјаын, —
язычникјас вөтасөмаөг Іродөс адҗөдлытөг гортас мун-
ны. Најө мунөм-мыгті аңҗел ускөдчөма вөтөн. Оҗип-
лы, щөктөма пышјөдны кагасө да мамсө сылыг Јегі-
петө. „Олөј-пө сен ме локтөҗ. Таг Ірод көсјө став
посні кагасө виавны!“ (ст. 12—13). „Јазычникјасыд Ірод
ордад ез пыравны-да, зев јона сіјө скөрміс: Віплејем-
гыс став кагасө кык арөсөҗ щөктіс виавны“ (ст. 16).

Іродөс гіжөны вывті локөн, но і вывті гуөөн,
вежөраөн. Мед сіјө кадын олыг рімљанајас ошкөны
асыввывса гадајтчыгјасөс, ескөны налы. Ме чајта,
некодлөн најө вігтавлөм-герті кі оз лыб кык арөсөҗ
став кагасө віны. Ірод-пө віөма. Віөма: 1) кущөмкө
төдтөм пророклыг кывјасө аслас велөдчөм төдыг
јөзөн вежөралөм-вөсна, „коркө-пө Віплејемын чужас
Крістос“, 2) кущөмкө асыввылыг воыг јөз шуөмла:
„коҗув-герті төдмалім јудејса сарлыг чужөмсө“. Көҗ-
нын өҗітөг став рімљанаыс олісны гадајтчөм вылын,
ме чајта, асланыс ыҗыдалыгы ез-жө став челаҗсө
сетны віны, воҗсасісны-жө. Ғерт ескө збылсө тащөм
Ғивөыс ез вөвлы; некөн некущөм олөм-вылөм-јылыг
гіжөдын абу-ны. Закон божіјад сөмын велөдөны. Сват-
өј гіжөд гіжыөјас лөгөдлөмаөг вігјасөсө важ пророк
вігјас-герті, најө кывјас-герті.

Сіјө-жө Јевангеллөын (от Матвея гл. 2) нөшта
кыкыг вөт тудө олөмын: „Ірод кулөм-мыгті аңҗел
Ғара ускөдчіс вөтөн Оҗиплы, щөктіс кагасө да сылыг
мамсө нуны Ізраілю: „Өні-пө кага выөјас сен куліны-

-нын“. Өсiп кывзiс аңфеллыс, петiс Јегiпетыс. Воiсны Израiлö“. Мöд вöт-сертi Өсiп мунiс овны Назаретö. „Med-пö лоас пророкјас вiсталöм-сертi: шусыны пон-дас Назарејөн“ (19—23). Быд ног Іісус-јылыс вiстјассö тiлгöмаöс лöгöдны пророкјас вiставлöм-сертi. Кодi кычi кужöма, гаммöма, сiчi i вiставлöма.

Јевангелльöын Матвеј гiжöдын вöт-куча-жö лöгöдöма Марја нiма нывлыс дук сватöјсаң гöктöмсö. Чуңкышасöм бöрас, гöтрагтöчыс-на јешщö, Өсiп кач-алöма Марјалыс нöбасöмсö „дук сватöјсаң“. Нылöс јанöдны жал лöма сылы. Гöтрагöм-мыстiыс, гусöник-öн көсјöма ыстыны сiјöс ас дiнгыс. Второзаконiјö нi-га-сертi (гл. 22, ст. 11—21) Марјаöс, омöла олöмыс, нывдырјi нöбасöмыс, колö вöлöм iзјасöн лыјлыны. (Со-öд кушöм чорыда мыжалiсны нылöс кага вайöмыс. Асныс ескö, дажö патриаркјасыс, уна бабаöн вiчiсны да нöшта слугајасыскöд-на олісны). Вöтöн аңфел шуöма Өсiплы: „Өсiп-пö, ен вöтлы ассыд гöтыртö, Марјатö. Кагаыс сылөн дук сватöјлөн“. Өсiп аңфел щöктöм-сертi вöчöма (гл. 1, ст. 18—20, 24). Став јевангелльöас Марја нöбасöм-јылыс тајö вöт вылö ыс-тысöны. Öтi тајö вöт-сертi ескöма Өсiп, гöтырыслөн-пö кагаыс лöма сватöј дуксаң.

Кага дук сватöјсаң! Баттöм кага! Ог тöд, öнiја кадö кушöмкö зев јеннога оласа верöс (мужік) ескас оз Өсiп-моз сещöм кокныда аслас гöтырлыс дук сват-öјсаң гöктöмсö.

Козув-сертi гадајтчöм, вöт вежöралысјас, вöт ве-жöралöм, вöт-сертi олöм, вöтö ускöдчылöм,—ставыс сiјö колöма, ставыс көнкö пемыд пелöсын тупласöны, бакшасöны.

Вojдöр јона велöдлім на-јылыс. Кушöм збылыс, гөлöмсаң вiставлім велöдысды урöктö.

4. Керөм да тунјасөм.

I.

Ичөтдырји ме унаыс кывлі сорні керэыјас-јылыс. Јона шыкөдчысјасыд повлі. Чajtлі најөс мед лок јөзөн мувылас. Быдөнлы, мiса, најө сөмын омөл тор зiлөны вөчны. Накөд, мiса, бура колө овны, вiдчызны скөрмөдөмыс.

Он-кө-пө шыкөдчыгтө кор пiр вылө, лiбө коран iа омөлжыка пөщутан, лiбө мыжыкө скөрмөдан сiјөс—бур ен вiдчыс. Iчмонь гозјатө нуигөн вөвјасыс јөјмасны: ырјанiтчыны пондасны, лiбө бiа һөв-моз тебзасны—путкылтасны најөс додөыс. Озлывлө-пө, дем кeжлө шыкөдчысид шыкөдас iчмоньтө: гудөнiк сы вылө вiчөдөмөн „кывсө“ шуас. Мед војза лунјасаньыс пондас зыңгыны сiјө, омөлтчыны, рөдiмеч (припадки) богтас, шеваөн пондас горзыны.

Поптөг да шыкөдчыгтөг-пө оз поз гөтрасны-котрасны. Кыкнаннысө-пө мед бур iнас гојiг-јуигад колө пукөдны. Попыд ескө шыкөдчысыдлы, полө сыыс. Сылөн-пө аслыс сама вын ем, фавөлсан;—попыслөн јенсан-дај. Јөзид кыкнангыс наыс полөны, кыкнаннысө лептөны, ыжыдө пуктөны. Шыкөдчысид поп дорыд јонжыка лоө повны. Öд вөчас сiјө мыјкө, попыд веиг оз вермы мездыны. Вомзалас-ө, кывтөм пемөсјасөс-ө вiсмөдас, чiнтас-ө мөскыдлыс јөвтө, һөңсө когтас-ө,

жіла-ө сөтас,—қызі попыд отсалас мездығныс. Јен
 выныд сылөн оз суғсы Ғавөл выныдкөд воғсағны. ег
то
 Најө ескө ташөм шог дырјыд оз-нын і бостчығны ес
лө
 отсағныс-да: огө жө-пө-өд-нын вермөј бурсө вөчны-а. бө

Вывті-нын омөль кык шыкөдчыс-кө өтлаағасны, да
 нөшта најө мөда-мөдыскөд оз лөсавны, зыкынөс. Өті ве
ме
 бөрсавыс вөтлыған,—мөдыс лөгалө. Өтісө, пощужтан на
гө
 —мөдыс скөрмө. Өтіыс теd бур вөчө,—мөдыс ставсө
 шыкөдө сылыс. Ғім матө волаң.

Олаң інын-кө шыкөдчыс щөктөм-герті пондасны ве
 омөльяс дурны, попјас воласны вөтлыны најөс. Вежа-ке ва
жа
 ваясөң, крестөң локтасны; мољібенјас ғыласны, гөгөрчы на
 резасны. Сөмын-тај шоча вермылөны вөтлыныс-а.не ве
 Пондан-кө шыкөдчөм-јылыс сорнөтны попкөд, сіјө ва
 мұдөрысла уна оз вігтағ; Ғерт-пө мјан пыщкын унапо на
 на пемыдыс, быдторлы ескөмыс, шуыштас. Емөг-пө іВ ва
 лок јөз. Вунөдөмаөг најө јентө, омөлькөд төдмасөма-ез на
 өс, ськөд өтув олоны. Вермасны, Ғерт, сөщөмјасыд ва
 лөктө вөчны. Сватөј гіжөдјасад-тај сө гіжө-жө та-по на
 щөм јөз-јывғыс. Ставыс асланым грек-куға. Јонжыкакө ва
 колө вічкоад ветлыны, јонжыка јурбітны. Төңзі сөсга на
 руга өктігөң колқјас нөті абу сөталөмаөг. Вьл һаң-пө ва
 пыд-ді пөдөм һаң сөтөмаөг... Сіңтө абу лөғыд. Поп-по на
 Ғактө өтдортөмыс јенмыд лөгагө. Сөсга омөльјассыд ва
 уңжыкыс колө „да воскреснет бог“ лыдғыны.

Шоч попыс вескыда сорнөтө шыкөдчыс-јывғыд. К
 Ағныс најө абу јөјөг. Шыкөдчыс-јывғыд-кө ва
 вескыда вігталасны, налы аслыныс щөщ јөзыс оз на
 кутны ескыны. Өд өткод налөң ужыс. Өтмоза кык ва
 һанһныс јөзтө пөрјөдлөны. Сы-вөсна попыд оз лыст на
 шыкөдчысјасөс аслыс сама вынтөм јөзөң шуны, мед

ескө і најөс сізсө некөд оз шу. (Попјасыд-өд агнысө торја вынаөн-жө шуоны „Јенгаң-пө мијан выныс“.)

Мукөд јөзыс горњи вылас оз повны керөмыс, оз ескыны сылы. Јортјассө-на јешщө видөны сыыс—полөмыс да ескөмыс. Агныс ескө олигас јөј көч көдөс: быдторјыс полөны.

—Коркө өтчыд, ічөтдырји-на јешщө, пыріс мијанө ветлыс-муныс манак. Мырдөн корө милөстїна. Пөчө мејам страгт јона мустөмтіс манакјастө, оз гет сылы наң. Мөдыс кызмырдөн корө. Ме дөзми манак тентөмөыд, вөтлі сіјөс. Сіјө скөрміс, бөгтіс посвоыс дад, зев скөрыс пуктіс сіјөс порог вомөн,—„Онї-пө петө керкасыд!“ Ме скөр-јывөыд котөртөмөм звїркнїті четчышті дад вомөныд, кватїті сіјөс, лепті манакыдлы нурулас дај куті елтчыны.

Пөчө менам повзїс, өлөдө менө: „дурды, вїлыш а поз!.. Пыр гортад!.. Көд төдө кущөм тајө морт.“ Вөлөмкө сіјө щыкөдөмыс повзөма. Ачыс горњи вылын ез ескыв налы, ез шусыв полїг-нї.

Манаккөд щөйтчөм мыгті ме вежөі. Нөтї ег понды повны щыкөдөмыс нї керөмыс. Щыкөдчыыд-кө вөлі пондас повзөдлыны, ме сылы воча ачым мөмтватө лыдда: мыкө сөра-сөра дај. Унаыс ме јанөд лывлі најөс. Ок, меыс ескө бур і јеретнїк верміс лоны! Став щыкөдчыысө да төдысө ескө панјї сы вилө-кө гетчї! Сөмын зывөк тајө туйөдыс мунны.

II.

Коркө мем сурї нїга Казан улын војутөм-јылыс. Кыкнанладоргаңыс когазөмаөс шыјасөн, дровїкјасөн, сабляјасөн. Вөлөмаөс-нїн і кымынкө ружјөјас, пушка-јас. Орудіјөјаонад когазөмыд абу дївө: сіз бытөө і

нолө. Најө-өд нөшта керсөмөн вермасөмаөг. О тара
быд лун затренна (асја), өбөднә да молибенјас сы
лөмаөг; јенјасөн, зібјывспасјасөн куз лун ветлөдлө
маөг косасан инөд. Мөдарас магометана-тотараја
сиң-жө вөчөмаөг. Унаыс, кар гтен вылө кәлөмаө
паскыд паскөма тотара төдыгјас. Гылөмаөг сен најө
горзөмаөг, өвтчөмаөг кјаснас да шув-шев паскөмнас
ысталөмаөг роч војска вылө төв, зер, лым.

Тајө вистјассө важөн манастирјасын гижавлісны
Бөјдөр-өд гижыс јөзыд сөмын манајас вөліны. Вис
талыгјасыс да гижыгјасыс секі ескісны-тотара төды
вынлы. Збылыс-пө најө өвтчөмнас да горзөмнас м
јан вылө төвтө да лымтө ыстылісны.

Тотарајас пыщкын-кө өнөң-на ем вист Каза
бөстөм-јылыс, ме чајта, мјанлыс попјастө најө тө
дысјасөн-жө лыдөоны. Көнкө виставлөны: роч шы
көдчыгјасыс-пө паскыд зарна паскөмаөг, кыщлалөн
кар гөгөрыс, кор-сурө кјассө вылө лептөмөн моли
вајас лыдөоны, гылөны, ваөн резөны. Зев уна јө
накөд щөщ ветлөдлөны, ідолјассө асгыныс новлөс
лсны. (Өд магометајанасыд Крістослы ескыс јөзтө ідол
лы кевмыс јөзөн шуөны. Пөв вылө рісујтөм јенмы
на-ног—ідол). Төдыгјас, шыкөдчыгјас горзөмла, сы
лөмла, ваөн којасөмла төв лыблывліс, јі зерөн зерліс.
Он вөлі вермы на вылө віқөдны: чужөмад зеры
швачкө.

Быд сікас вераа тунјас векеганыс венчылісны
мөда-мөдыскөд аслыс-ногөн. Најө нөтчыд ез дугды
ны ескыны уна пөлөс јенлы. Сөмын ставныс асг
ныс јенсө мед јона ошкісны: „мед јоныс-пө, мед бу
рыс мјан. Мукөдыслөн омөлік јен; мјан јен-діны
немтор оз сулав.“ Код-сурөлыс јенсө нөшта давөлөн

на нѣмтасны-а. Овлывлѣ-пѣ: ѡтѣ вераса тунјас асланыс молѣтваѡн, вашкѡдѡмѡн вермылѡны мукѡд вераса тунјасѡс. Сѡмын-пѣ ывлавыв вынкѡд њекѡд на пыщкыс оз вермы венсыны: мутиыдлѡн вывтѣ ыжыдыныс.

Уна сѣкас вераа тунјас венсѡны мѡда-мѡдыскѡд вывтѣ муѡера. Њекѡд на пыщкыс оз шу јен-пѣ ѡтѣ, ѡтѣ вералы-пѣ сѡмын колѣ лоны мувылын. Наяѡ сѡмын мѡд вераа јенсѡ омѡлтѡны; ассыныс ошкѡны, вылѣ пуктѡны, мед јонѡн, мед вынаѡн щѡктѡны лыдѡны. Мед гѡгѡрвоанажык лоѡ, со кыз поѡ тунјасыдылыс керѡм-вѡчѡмсѡ вѣставны; „віна јуѡмыс-пѣ, јортјас, ен дугдѡј; віна јуѡмыс омѡлыс абу; гѡмтѡ сы вылѣ ен жалытѡј. Сѡмын мѣјанлыс њѡбѡј: мѣјан вінаыс мед бур. Мукѡдыслѡн омѡл.“

Тунјас оз мѡвпавны дугдыны віна вѡчѡмыс. Сѡмын наяѡ мырсѡны, мед быдѡн налыс вінасѡ њѡбасны.

III

Бѣблѣја вывтѣ-нын вылѣ лептѡ Вавѣлонса да Јегѣпетса тунјасѡс. Соломон-јылыс шуѡма: „Соломон-пѣ мед вежѡра да мед суг став асыывывса да Јегѣпетса тѡлка јѡзгыс“ (третья книга царства, гл. 2. ст. 35).

„Исходын“ вежѡра јегѣптѡна вын-јылыс сещѡм вѣстјас емѡс, шенѣынын он вермы. Бѡстам кѡѣ тајѡс:

Јен велѡдѡма Мѡсејлы да Ааронлы щѡктыны парѡнѡс лѣны ізраѣланаѡс Јегѣпет муыс, сетѡма налы вын вѡчны чудесајас, быдсама, прѣтчасѡ (десять казней египетских).

Јен щöктöм-куѣа Мöсeј да Аарон локтöмаöс парaон opдö. Аарон шыбытöма асгыс бeдсö,—лоöма змeј (гл. 7, ст. 10). Парaон чукöртöма Јегипeтыг став тöдыг, велöдчöм, гaдaйтыг јöзсö. Нaјö шыбыталöмаöс бeдјаснысö,—змeјö-жö пöртaлöмаöс. Сöмын Ааронлөн јенмыс јонжык: „Ааронлөн бeддыс нылыштис мукöд бeдјассö.“ (11, 12).

Мöдыг јен ыстö Мöсeјöс да Ааронöс парaон динö: „Петкöдлö-пö налы, мыј ме збылыг јен. Етiјö бeднас кучкöј јуас,—ваыс пöрас вiрö, черiјас кулöны, ставыс сiгмас, васö јуны оз понды шогмыны“ (ст. 17, 18).

Мöсeј да Аарон бара јен щöктöм-гeртi вöчисны. „Јујас пондисны визувтны гырöдөн, черiјас кулiны, ставыс сiгмiс, јуны јегиптaнaјаслы нeмтop лoи; Јегипeт му oјдiс гырöдөн“ (20, 21).

„Јегипeтca тöдыг-гaдaйтчыгјас сiјö-жö вöчисны асланыс вынөн“ (22).

Ог вермы вежöравны кыз сiјö вермiс лoны. Öд Јегипeтca муыс воынжык-нын вöли oјдöма гырöдaс, кыз јешщö нaјö гырöдöгтисны сiјöс. думыштан-да, јона-жö бiблiјaaд јегипeтca тöдыг јöзтö вылö лептылöмаöс. Мöдaрö-кö, кыз он oшкы, оз пöз oшкытöгыс. Öд кущöм кужыгöс да вынаöс вöлöмаöс; öтiлaö бeддөн кучкöмөн став васö гырöдö пöртöмаöс!

Кojмöдыг јен ыстiс Мöсeјöс парaон динö. Мун-пö дај шу: „јен-пö щöктiс тенö асгыс јöзсö лeзны. Он-кö-пö кывзы,—став муыд тeнaд лaгушaөн тырас. Пырасны нaјö тeнaд кepкaö, уэлан iнaд, кaјасны волпaс вылад.—Тыртaсны став јегипeтca јöзыслыг кepкacö: пaчјaсac пырасны, нaн шomöсјaсac; ac вылад дај став јöз вылад кaјасны“ (гл. 8, ст. 1—4).

Ciri i лоёма. „Аарон нүжөдөма кјассө ва вылө, —петөмаөс лагушајас (жабајас), тыртөмаөс став му-сө“ (6).

Јегіпетса төдыгјаслөн вын бара-на сузгис: „најө жабајастө вагыс петкөдісны-жө.“ (7). Ciz-kö, мувылас лагушаыс кык-пөв уна лоі, кык-пөв. гөкыд лоі овны јөзлы. Мыј керан, лоө терпітны. Гөкыд вылө нораг-ны оз поч: өд кык вераса тунјас вынјасөны.

Воцө јегіпетса төдыгјаслөн вын ез понды сузгы-ны вермагны Mögejköd da Ааронкөд.

Јенмыд Mögej пыр щөктөма Ааронлы кучкыны бефнас муө. „Став јөзыс-пө, кывтөм пемөсыс, пара-оныс, слугајасыс, став керкаыс да картаыс јегіптана-јаслөн тырасны фөбјасөн. Став јегіпетса лыаыс пөрас фөбјасө.

Mögej da Аарон кывзісны јенлыг. „Став лыаыс Јегіпетын фөбјө „пөрі“. Буракө „Исход“ гјыгјасыс өніја пөчө-кофөс кымын сөмын вөлөмаөс. Пөчөјасыд өні-на шуөны: „пыщјасыд-пө да фөбјасыд муыг арт-мөны.“

„Јегіпетса төдыгјасыд ескө зев-жө мыргөмаөс фөбјастө вөчны-da,—абу вермөмаөс: гуга выныс абу сузгөма“ (16—18). „Налы-пө-ачыс јенмыс өтсалөма,“ шуөмаөс сегга параоныслы (19). Тајө кывјаснас јегі-петса тунјас јөз воцын асгыныс јеннысө нїмтөмаөс вынтөмөнжык ізраїл јеныс. Шуныс шуөмаөс вын-төмнас, кафалөмаөс сылыс омөллунсө, а ескыныс сы-лы абу dygdөмаөс, абу јудеј вераас пырөмаөс. Көн-кө шуөны; „көт омөлік јен да асланым.“—

Нөшта Аарон да Mögej јен щөктөм-герт шогјас ыстылісны Јегіпет вылө. Кыкыс параон јөзсө жалі-төм-куца ез чукөртлы асгыс төдыгјассө. Гашкө-пө

најö вермасны-жö вöчныс-да, кык мында шогыс лоö. Воқöсö бара венлагисны. Јен щöктöма Мöгејлы да Ааронлы којыштны јенежлаң параон да став јегіпетса јöз гінвоқас соқтыр пöјім. „Став јöзыс-пö, став кывтöм пемöсыс вігмасны: орöг лöмöггасны.“ Мöгеј да Аарон кывзöмаöг. Ставыс сіз лоöма (8—10).

Тајö вігтјассö лыдгін мем пыр тöдвылö уöö манаккöд щöтгчöм. Ок, ескö, міга, ме-кö вöлі параон местаас, петкöдлі ескö гаж! Кущöм-нö сіјö параон вöлöма? Ме-кö вöлі параон, нјнöм вылö ас гін воқын ег леэ кык тöдтöм мортлы пöјімөн којасны.

Јегіпетса тöдыгјаслөн öнi абу тырмöма гуга выныс воқсаны Ааронкöд да Мöгејкöд. Најö агныс лöмöггöмаöг (11). Вігт лöгöдыг-ногыс јегіпетса тöдыгјасыд сöмын лöмöггöм-вöснаыс абу вермöмаöг лöмöгтны мукöдсö, лöмыс торкöма. Ладнö Мöгејыд воқжык удітіс лöмöгтны јегіпетса тöдыгјастö, ескö ассö лöмöгтісны најö.

Та бöрын параоныд нöтчыд-нын ез щöктыв вензыны аслас тöдыгјаслы мукöд вераса тöдыгјаскöд.

5. Тунјас, попјас, вічкојас.

Шензыны он вермы бібліја гіжыгјас былө. Најө
қік-жө тунјасыс-моз ескөны јегіпетса гадајтчыс,
төдыс вын былө. Сөмын-пө сіјө выныс налөн ічөт-
жык міјан, тунјас вын дорыс.

Кад став јөзыслы четчыштны даф вомөн! Нєм-
тор манајас повѣдчөм былө вічөдны!

I.

Крістос вера лөгөдөм-мыгті Іісуслы јурбітыгјас
костын да важ поп-фак костын лыбіс венгөм. Поп-
фак повѣсны јона Крістос вера паскалөмыс.

Важөн пелтөммөм, јөјмөм, нємөјө пөрөм чајт-
лісны омөлгаң, омөлыс-пө морт пыщкас пырө. Öні-на
пемыд јөз чајтөны верміг бурдөдны тащөм вігыс
јөзсө молитвајасөн, пывгөдчөмөн, пөлагөмөн, вежа
ваөн пызјысөмөн. Сек-пө омөлыс бөр петас морт
пыщгыс. Вежа вагыд-пө мед јона сіјө полө. Јеван-
гелльöын емөг-жө вістјас морт пыщса омөлкөд вер-
магөм-јылыс. „Унаыс-пө сіјөс (јөјөс) көргавлісны
көрт чепјасөн. Нєкыз ез вермыны лөңөдны. Чепјассө
жугөдліс“ (Ев. от Марка гл. 5, ст. 4).

Іісусыс ачыс, омөлјассө морт пыщгыс, вөтлытөң
горңитлывлөма накөд, артаглөма (Матвей, гл. 8, ст.
28 да сл. Марк гл. 5, ст. 1 да сл: Лука гл. 8, ст.
27 да сл.). Öті вігтын морт пыщса омөлјасыс (Мат-

вей-серті кык вісыын) кевмысöмаöс Іісуслы колöдны најöс сіјö муö. Мөдлаын на-јылыг-жö шуöма: „Сöмын-пö“ жуždy гуранö ен вöтлы міјанöс.“ Мыјлакö Іісусыс щöктöма налы поре чукөрö пырны. На-вöсна сесса кык сурс поре шыбытчöмаöс жуždy інсан тыö, Ставныс вöјöмаöс.

Важ поп-фак: первовјашщенікјас, кніжнікјас, парісејјас сіннас ез вермыны адқыны Іісусöс. Но сіјö вынö вöтлыны омöлјасöс вігыс јöз пыщкыс зев ескісны.“ Іісус пыщкас-пö мед ыжыд фавöлыс пукалö. Сіјö вынөн вермö вöтлавны поснј бесјасöс мукöд јöз пыщкыс.“ (Марк, гл. 3, ст. 22; Матвей, гл. 12, ст. 24). Іісус та вылö воча шуöма: „Сің-кө-інö фавөлјас костас вöйна мунö: мөда-мөдсö вöтлалöны најö. дыржык-кө пондасны таң овны, регыд помасасны.“

Іісуслы јурбітыгјас шулöмаöс: „Іісусыд-пö ескö вöтлавліс-нын омöлјастö јöз пыщгыд, да-öд весіг код-сурö сіјö нымөн вермылісны вöтлыны најöс.“ (Марк, гл. 9, ст. 38; Лука гл. 9, ст. 49.). Сöмын Іісус нимнас вöтлыгјасыс мукöд-дырјыс агныс матö волöмаöс. Öтчыд јудејскöј первовјашщенік Скевалөн гізім пі мөдöдчöмаöс најөвітчыны керөм, тöдөмөн. Öтчыд öтi јöј морт пыщкыс вöлөм вöтлöны омöлöс. „Павел віставлан Іісус нымөн-пö щöктам „тед“ петны тајö морты!“ шуöмаöс најö јöј мортлы. „Іісусöс-пö тöда, Павел-јылыс кывлі; те кодi“?—воча јуалöма налыс морт пыща омöл. Сесса јöј мортыд ускöдчöма омöл вöтлыгјас вылад, лöгыда пуркөгітöма ставнысö. Öдва петан туйсö керкагыс адчöмаöс најö. Пастөгныс лöма пышжны.“ (Деяния апост., гл. 19, ст. 13—16.). Тајö

вістыс, ме чајта, ґерт сөмын мукөдөс повчөдны гіжө-
ма, меd јөз нїмөн оз кутны нажөвїтчыны.

Ісуслы ескыс јөз шулісны јөј јөзөс омөль отсөг-
өн верміг чудесајас вөчны дај воқө вылө віставны
омөль-јылыс (Дееяния апост., гл. 16, ст. 16—19.)
„Најө-пө-өд ставсө адқоны, төдөны Ісусөс.“ (Марк,
гл. 1, ст. 23—26, 34.). Омөльјасыд мортые петігөн
горзылөмаөс! „Те-пө Крістос, јен-пі.“ Крістосыс өлө-
дөма најөс ассө Крістосөн нїмтөмыс. (Лука, гл. 4,
ст. 41).

Төдөмыс, омөльјасыс ез ас вомнас горзывны,
вісыс. вомнас. ґавөлыд-өд јен-жө, сөмын лок. Выныс
сылөн бур јен дорыс ешажык, сы-вөсна оз вермы
сіјө быдтор адқыны; оз быдтор төд.

II

Өтї вераа тунјас ез зїлыны бырөдны мөд вераа
тунјасөс, сөмын омөльтїсны најөс. Сы-вөсна најө
мөда-мөдыскөд пыр пурөїсны. Первосвашценнїкјас,
парїсөјјас, кнїжнїкјас өінмөн ез вермыны віқөдны.
Ісус вылө да сіјө велөдчысјас вылө. Ісус нөтї ез
жалїт парїсөјјассө. Сїјө оліс гөль јөз дор. Накөд гор-
нїтїгөн індавлїс важ поп-ґак горшлун-вылө, пөрјасөм-
вылө, озырјаскөд өтув олөм-вылө. Лыдґыны пондан
вістјассө-да, быттө өнїја поп-ґак-јылыс віставлөма.

Шуїс Ісус: „Мөсөј местаө-пө пукөїсны кнїжнїк-
јас, парїсөјјас. Вөчөны најө ужсө сөмын јөзсаң ош-
көм кывзөм-куға. Паскөдөны, ыждөдөны ассыныс
олан іннысө, буржык, дөна паскөм лөсөдөны. Раґөј-
төны пірјас вылын, собраннөјас вылын ыжыдавны.
Јөзыслы щөктөны аснысө „велөдчысјасөн“ нїмтыны...“

„Бур оз ло тіянлы, кнѣжнѣкјас да паріејјас, дѡва-
 јаслыг мед бѡрја нанторсѡ мырѡфалѡмыг, јѡз гинво-
 ын дыр јурбітѡмыг!.. Јурбітад сѡмын јѡзгаң, асланыд
 сѡлѡмныд кын. Бур оз ло тіянлы, кнѣжнѣкјас да
 паріејјас, пророкјаслы гробнѣча вѡчѡмыг, гректѡм
 ловјаслыг крестјассѡ мѣмѡдѡмыг! Асныд-жѡ шуан-
 ныд: „Мі-кѡ-пѡ ескѡ вѡлім сіјѡ пророкјас-дырјѣс, егѡ
 лежѡ батјаснымлы вѡавны најѡс.“ Ті он соггѡј віг-
 тагны пророк вѡалыг челаѡн. Асныд сіјѡ-жѡ зѣлад
 вѡчны. Змејјас ті, ызувјас! Кыз пондад мездыгны
 адыг? Ыста ме тіян дінѡ асгым пророкјасѡс, тѡдыг
 јѡзѡс. Ті најѡс вѡлад, тувјавлад крест вылѡ, нѡј-
 тад уна јѡз-дырјѣ, вѡтлавны пондад ѡтѣ карыг мѡдѡ“
 (Матвей, гл. 23; Марк, гл. 12, ст. 38—39.).

Зік бытѡ тајѡ ѡнѣја поп-ѡак-јылыг гіжѡма. Најѡ
 нѣмтѡны аснысѡ православнѡј крістіанаѡн. Ескѡ кы-
 мын мортѡс отсалісны турмаѡ сујны, кымынѡс на-
 вѡсна вѣсны. Некыз оз лежны кыпѡдны мед воzza ве-
 лѡдѡмсѡ Крістос вераыслыг.

Ісус поп-ѡаклыг ыжыд најѡтканысѡ бырѡдаліс.
 Гырыг пражнѣкјасѡ Јерусалѣмын вѡвлі јарманга. Ву-
 загыгјас, сѡмѡн вежлагыгјас јона гѡснѣчавлісны тун-
 јасѡс вѣчко дінын, вѣчкоын вузагны лежѡмыг. Јеру-
 салѣмса вѣчко зік лавка-код вѡлі. Уна барыш сѡг
 кулісны вѣчко служітельјасыс.

„Ісус пыріс Јерусалѣм вѣчкоѡ. Мѡсјас, ыжјас, гу-
 лујас сен вузавлѡны. Гѡмѡн вежлагыг уна пукалѡ.
 Ісус гезыг, вѡчіс плѣт ставнысѡ вѡтліс вѣчкоыг. Гѡм-
 ѡн вежлагыгјаслыг гѡмсѡ савкнѣтіс-кітіс. „Менам
 батлѡн-пѡ керкаыс абу вузагаң ін“ (Іоанн, гл. 2, ст.
 13—16; Лука, гл. 19, ст. 45—46). Лукалѡн мѡд-ног по-
 маѡ тајѡ вістыс: „Менам-пѡ керкаыс јурбітны-вылѡ

лөгөдөма, а ті рөзбөјнікјаслы олан ін-вылө сетөмныд.“
(Марклөн сіңжө, г. 11, ст. 15-17.)

Марклөн јевангелльөас вузасыјасөс вічкоыг вөтлөм-мыгті со мыј віставгө: „Кнїжнікјас да первосвјашщеннікјас, мыјөн кывлісны та-јылыг, пондісны коргны віны Іісусөс. Најө полісны сыыг: јөзыс јона сы бөрөа вөтлыгіс, кывзіс сылыг велөдөмсө шензіс сы вылө“. (гл. 11, ст. 18, Лукалөн, гл. 19 ст. 47--48).

Іісус велөдөм-вөсна-кө ескө попјаслөн најөткаыс ез чін, најө һемторјыг ез крукагны сы дінө. Ез-өд сы-кадын еща туныс вөв мувылас, һекөдөс-тај сы-кынжі ез көсјывны віны. Јона мустөм вөлі налы Іісуслөн велөдөмыс, најөтканысө бырөдөм-вөсна. „Он-кө-пө ві, он мын таыс!“

III

Нольнан јевангелльөас гіжөма, кыжі секга поп-дак каттыгөмаыг Крістос вылө, куғаөн віөдөмагс сі-јөс. Јевангелльө-серті Іісусыс ставсө воңыв төдіс. кымынкө төлыг војдөр віјтөңыс віставліс аслас велөдчыјаслы: „Регыд-пө менө мүчітны пондасны. Первосвјашщеннікјас, кнїжнікјас-вөсна віасны менө“. (Марк, гл. 8, ст. 31). Політікан-моз віставліс јөзлы, мыј вермас лоны выл-нога олөм нуөдны бөстчігөн.

Іісуслөн кывјасыс: „Путкылта тајө вічкосө, кујім лунөн вылөс лөгөда,“ вісталөм воңыс вічко путкылтчөм-јылыг, вічкоыг вузасыјасөс вөтлөм,—ставыс тајө термөдліс попјасөс өдјөнжык помавны тілгөм-песгөм Іісус-понда. Кымынкө лун војдөр паскаөң первосвјашщеннікјас, парісејјас чукөртчылісны өтілаө төлкујтны Іісус-јылыс. „Мыј-пө сыкөд вөчамө?“ Первосвјашщен-

нык Каіапа шыаіс віны сіјос. Воча муныг сылы не-
код ез ло. „Тајо лунган шуісны віны сіјос“. (Іоанн,
гл. 11, ст. 47—53).

Важон ескө најо віисны Іісустө, да Јевангеллө-
сертыс, јудејјасыг полөмаөг. Кык лун војдөр пас-
каөз локтөма первоовјашщенныкјас дінө Јуда Іскарі-
от вөзјыгны отсавны богтны налы Іісусөс. Перво-
овјашщенныкјас нымкодысла көсјыгөмаөг сылы отса-
гөмгыс езыг гөм. (Марк. гл. 14, ст. 10—11). Онїја
первоовјашщенныкјас ескө сіз-жө вөчісны, дај
вөчөны. Сөвет властыд-тај мырфдіс налыг грабітөм
ембурсө гөл јөзлы, мыјсө најо ез керны, кымыныг
угөдісны јөзтө Сөвет власт вылө.

Јевангеллөјас-серті Іісусөс арестујтөмаөг поп-фак-
өн ыстөм јөз. „Локтіс Јуда уна јөзөн, мечјасөн, ма-
јөгјасөн. Јөзсө ыстісны кнїжныкјас, первоовјашщен-
ныкјас, старејшінајас.“ (Марк, гл. ст. 14, 43; Матвей, гл.
26, ст. 47; Иоанн, гл. 18, ст. 3; Лука гл. 22, ст. 50,
52—54).

Медвоzza судітыгјасыс Іісусөс вөліны первоовјаш-
щенныкјас, кнїжныкјас, старшінајас. Чөвтөм перво-
овјашщеннык Анна да первоовјашщеннык Каіапа став
вынсө пуктісны суд вылас, мед Іісусөс судітасны ві-
ны. Рімскөј імператорлөн чіновныкыс Пілат воzсаіс-жө
ескө накод-да, ез вермы венны. Јудејскөј поп-факлы
да озыр јөзлы вывті-нын вөлі колө Іісуслөн кулөмыс.
Өд јөзыс сіјос вылөжык пондісны пуктыны наыг, вөт-
лыісны сы бөрға. Гөл јөзсө кыпөдіс венгыны озыр-
јаскөд. Міјан сарјас-дырјі-кө ескө кодкө чукөртчөм
інын (собраңнөјас) сорнытіс Іісус-моз озыра-гөла олөм-
јылыг, кыпөдіс гөл јөзөс мездысны озыр кїподулыг,
—пыр-жө сіјос нуісны турмаө лїбө ыстісны катар-

габ. Крістіанскөй попјас, первоєвјашщєннїкјас јөзсб грекө вөјөмыє віқөм-куға первој ескө горөдісны: „Өд-јөнжык арестујтөј тајө лок мортсө.“

IV

„Ісуслы ескөм паскалі. Велөдчығјас өтарө содісны. Уна поп-фак небзїс: пондісны овны Крістос велөдөм-герті, „(Деяния апост., гл. 6, ст. 7.).

Ісуслы ескығјасөс Ісуссө-моз-жө қескөдісны. Кнїжнїкјас аркїф-јакөн Степанкөд дыр вензїсны ескөм-јылығ. Верміс-өд најөс факөныд. Сегга старєјші-најас да кнїжнїкјас нуөдісны Степанөс Gıñedpıonө. Сен сіјөс мыжалїсны суд-фаяс воғын со мыјығ: „Тајө мортығ-пө вігтавлө јөзлы, мыј Ісус путкылтас тајө местасө, вејас Мөгејөн лөгөдөм модајас“ (ст. 9, 12, 14). Степанөс лыјлісны ізјасөн (гл. 7, ст. 58—60).

Первоєвјашщєннїкјас, старєјшінајас став вын-нысө пуктісны апостол Павелөс віны. Морт нєламын-ығ уна отсасығ сурї налы. „Најө јуны нї сојны ез көсјығны апостолөс віјтөз“ (гл. 23, ст. 12 и сл.). Первоєвјашщєннїкјаскөд өтүвтчісны став озыр јудєјыс (гл. 25, ст. 2). Апостол Павелөс арестујтісны, сујїсны тур-маө уна төлығ-кежлө. Апостол Павелыд рїмса гражд-данїнөн шугїс, да сы-понда омөльсө сывкөд ез лығтны вөчны.

Олөм омөлтчіс. Јудєјса поп-факкөд өтүвтчісны став барыш кулығыс јазычнїк вераығ. Налығ венг-өмсө гїжөма дејанїјө апостоловын.

„Өтчыд апостол Павел аслас велөдчығјаскөд му-нө кевмыған керкаө. Паныдагїс налы шеваа баба. Сїјө слугаалөма кущөмкө господа ордын. Віқөмаөс

најö вiсгысö нажöвiтчöм-куџа: шеваыс вöлöм воџö
 вылö вiсгавлö, вiсгавлöмыг кöџајоваыс дон богтöмаöг.
 Шеваа баба вöтчiс Павел бöрса, горзö: „Тajö јен
 слугајас, тujдöны мiјанöс мездыгны.“ Уна лун гор-
 зiс таџi шеваа баба. Павел дöзмiс, јен нiмөн вöтлiс
 омöлтö баба пыщыд. Господаыд каџалисны шева гор-
 зытöмтö, Павелöс да Гiлаöс нуiсны началнiк opдас.
 „Тajöјас-пö јуџејјас. Асланыс велöдöмөн шыџöдöны
 мiјанлыг карнымöс, вылö мода лöгöдлöны.“ Пöртчiсны
 Павеллыг да Гiлалыг паскöмсö, щöктiсны нöјтны бед-
 јасөн. Сегга сујiсны турмаö, јона вiџны щöктiсны
 стöрöжлы. Стöрöж сујiс најöс пыдi турмаас, кокјас-
 нысö дорiс колодаөн“ (гл. 16, ст. 16—24).

„Јен уна чуфеса вöчöма Павел-пыр. Вiсыс вылö-
 кö-пö пуктан вöлi сылыг чышјансö, лiбö вöңсö,—вiг-
 ыгыд бурдас, пыщыс омöлыс петас“ (гл. 19, ст.
 11—12).

Јуџејса тöдысјас щöщ пондiсны Iисус нiмөн омöл-
 јастö вöтлавны. Сöмын сы-вöсна мукöд-дырјiыс аг-
 ныс пiкö волiсны (стр.). Јуџеј да рiмљана пыщкыс
 уна гадајтчыг асланыс вермытöм венџöмысла вылö
 вераа тунјаскöд сотiсны асгыныс нiгајаснысö јöз öн
 воџын. Ветымын сурс дракма дон сотöмаöг (19).

Мукöд ез сещöм кокнiда еновтчыны асланыс на-
 жöткаыс. Öтi вiчкo зöлöтiтыг—Мiтреј нiма морт, кут-
 чыгöма зöлöтiтны Артемiда вiчкo. Сы-пыр јона нажö-
 вiтчылöмаöг рiсујтчысјас. Мiтреј чукöртöма најöс, шу-
 öма: „Јортјасöј-пö, јон нажöтканым мiјан вермас iс-
 ковтны. Јепесыс да Асiјаыс уна јöзöс-нын Павелыд
 аслас велöдöмөн шыкöдöма: „Тiјан јенјасыд-пö абу
 јенјас. Асныс најö морт кiөн вöчöм торјас.“ Јöзыд
 ескöны Павеллы, кывзöны сылыг. Локтас-кö татчö,—

Артемидандлыс вичкосё нинёмö пуктас. Јöзыд еновт-часны сыы. Нажöткаыд мијан бырö. Кыз сесса пон-дам овны? Кынөмпöтнымöс вичкојассö мичмөдöмыг i перјылiм-а. „Рисуйтчысјас щöщ повѣисны Павелыс, пон-дисны горзыны: „Јепесса Артемida мед ыжыд!“ (24—28).

Тажö вистыс öнiја олөмлаң-нын муно. Вөзö вист-јасыс җик öнiја вистјас бытö. Сöмын Сöвет правитель-ствокöд вөзсагiгөн поп-җак ез горзыны: „Јепесса Ар-темida мед ыжыд!“

Кар шыҗис Рисуйтчысјас, ужалысјас Митрејлөн кутисны кык јортöс Павеллыс: Голјjös да Аристаркös, нуисны „зрелiшще“ вылö (29). Ез, җерт, „зрелiшще“ вичöдöм-понда богтны најös—нöйтны көсјисны. Па-велыс щöщ мөдöдчöма „зрелiшще“ вылö. Велöдчыс-јасыс дыр сiјös кутöмаöс, оз вөлөм лөҗны мунны. Ве-сiг Асiјаса начальникјасыс, Павелыслөн јортјасыс, абу щöктöмаöс сылы петкөдчывны сен.“ (29, 30).

Мыјөн јöзыд адҗöмаöс Павелös, час кык кымын лок гөлөсөн горзöмаöс: „Јепесса Артемida мед ыж-ыд!“ (34).

Неважөн Мөскуаса Кремль дiнын да Пiтiрса Öльöксан-Невскöј монастыр дiнын тащöм-жö вöлi.

Рiмса јуралысјас вермисны таг Павелös мездыны. Сöмын Асiјетсјас ез еновтны сiјös. Павел дыр-мыг-тi локтiс Јерусалiмö. „Бара јöz шыҗис. Павелös бог-тисны вичкоыс, петкөдiсны вiны. Тысаченачальник сал-датјаскөд, сотникјаскөд ускөдчiс јöz пыщкө, мырҗҗiс Павелös, щöктiс дорны кык чепөн... Поскөд кајiгөн, уна јöz-вöсна, салдатјас кi вылас Павелös катөдiсны. Јöz дугдывтöг горзiсны; „Вiны колö тајös, вiны!“ (27, 30—33, 35, 36).

Быд вераса вичко служитель уна тор пыдди оз
пукты, уна тор вылө вичдө чун пырыс. Сöмын ба-
рыш визувтан инсö сылыг ен торк, сесга нинöм. Ба-
рыш воан туйтö тупкөмыд жона сылы мустөм. Нажөтка
чинөмсö-кө казалас сижö,—мат! Вермасны поп-факкөд
вывти сөкыд. На-код гус жөз нажөтка вөсна вермазыг
некод абу. Став жанзимыс, став бурыс вунлө налөн
секі Ылөдлөны, пөржавлөны жөзтө, пестөны најөс бун-
туйтчыны, налыг нажөтка мырдыгаскөд вермасны.
Гусөн пурыг пон-кодөс најө!

6. Јорѳм.

Маркс гіжѳма: вічко-пѳ оз мыжды, дас велѳдѳм тор-
жы-кѳ ѳкмыссѳ вунѳдан, он кывзы. Чінтан-кѳ-пѳ віч-
колыг ѳтї дасѳд јукѳн докодсѳ—сіјѳс вічко ѳеког оз
прѳѳтїт.

Важысањ-њїн быд сікас вераса тунјас лѳгѳтчылѳ-
маѳг чїна-власта озыр јѳз воѳын, овлѳмаѳг накѳд
ѳтув, віѳмаѳг најѳс гѳл јѳзыг. Важысањ отсавлѳма-
ѳг најѳ ешажык јѳзыслы нартїтны унжыксѳ. Важы-
сањ поп-ѳак вѳліны куѳ паскѳма жандарјас, ѳтув оліс-
ны лѳз муњѳїра жандарјаскѳд.

Полїтса жандарјас озыр вылѳ воыг морттѳ сіз-
тылісны турмаын, жагѳдавлїсны, віавлісны. Вічко жан-
дарјас, сіѳ-њїн ѳескѳдѳм, нартїтѳм јѳзлыг, віалїсны
ловнысѳ: асланыс кывјасѳн: ѳтарѳ велѳдісны кывзыны
нартїтчыгјаслыг, овны накѳд бура, воѳсастѳг, уѳав-
ны налы-вылѳ.

Важысањ мїјан вічко дорјыліс і оліс сы дор, ко-
ді најѳтканас сыхѳд јукїс. Меѳ војдѳр сещѳм олан-
ногсѳ петкѳдлїс Мѳскуаса вічко: медагїс прїкашщїкав-
ны тотара канлы (сарлы), чукѳртны налы вот рѳч
јѳзлыг. Чукѳртѳм вотсѳ ез ставсѳ гетлыны тотарајас-
лы, уна аслыныс кољлісны. „Став властыс-пѳ јенсањ.
Ѓекущѳм власт јен лѳгѳдтѳг оз вермы лоны“. Сїѳкѳ,
крїстїана јен гетѳма власт магометана канлы озыр-
мѳдны крїстїана тунјасѳс. Кущѳм власт озырмѳдѳ
попјасѳс, сіјѳ власт і јенсањ.

Важысан-нын вічко вөлі вузасан інөн. Ісус плет-
 он вөтлыліс вічкыс вузасыясас. Сіјө вузасыяс-кө
 ескө өні ловчыласны, вежныс петас өніја поп-фак бура
 төргүтөм-вылө. Бур, ыжыд лавкаө-өд пөрөма Крістос
 вічкыд. Өніја тунјас (поп-фак) мыјөн сен оз вузасны! Кос
 поводфакы і зерыс, шыгјалөмыс і вісөмыс, сотчөмыс і вөј-
 өмыс, чужөмыс і кулөмыс, войнас і бура олөмыс,—
 быдторјыс најө сөм перјөны, најөвітчөны. Сувтөма-
 өс јена-јөза костас, вескөдлөны олөмнас да морт
 ловнас. Весіг-өд сөм-серті јөзсө јен бердө леңөны,
 кулөм јөзлыс сөмвылө ловсө рајө пыртөны. Морт
 чоңвјачалуныд да сылөн најөтка перјөмыс налы вес-
 код. Кың гажыд вай сөм, колө-кө поплөн кевмысөм!
 Гөль јөзыд унжыкыс матас воывлөны, унжыкыс најө
 поп-фак-пыр јенсаң отсөг корлөны. Сөмын-тајотсөг-
 пысфакыс мед бөрја грөшсө лоө поп-факлы нуны, мед
 бөрја наң кусөктө. Он-кө ну, кулөм морттө оз зөбны,
 пызан вылад сігтасны.

Весіг-өд најө морт віїгөн најөвітчөны. Судітасны
 кодөскө лыјлыны лібө жагөдны,—віөм возвылас поп
 ветлас сы дінө крестөн. Сыыс сегга быд төлыс жалө-
 ваннө бөстө.

Летчіс-кө ескө өні поп-факыслөн јенмыс мувылө,
 пондіс вічкојассыс вөтлавны плетөн вузасыясасө, поп-
 факыд ескө јорісны сіјөс. Асныс јентө вөтлісны; „дарі-
 пө ні пөкажаңнө тед оз ло. фавөлыс-пө те пыщкө
 пырөма да ужалө. Мөдар југыдын-пө немчөж бі пыщ-
 кын лоө тед тупласны!“ Куң, паскыд паскөма жан-
 дарјас корісны ескө отсөг лөз муңдіра жандарјаслыс.
 Јенмөс вылыс пуксөдасны турмаө. Өтчыд сіјөс гөль
 јөз дор олөмла, налыс сөлөмсө өзтөмла вермасны
 озырјаскөд мездысны на кіподулыс, тувјавлісны-нын

крест вылө. Öнi судитасны ескө öшөдны лiбө лылыны. Вiом возвылас турмаас пыралас сы дiнө крестөн поп. Крест вылас ачыс женмыс тувжалөма. Тащөм оланногсö нуөдöмыс да кутöмыс öнiя первоовжашщен-ныкјас—Анна да Каiaпa öнiя Пiлатјассан быд тöлыг ыжыд жалöваннö бостлывлiсны. Пiлат-кö ескö дорјыны пондiс јентö, ез леэ сещöма мыжавны,—Аннајас да Каiaпaјас јöјмiсны: „Он-кö-пö вi, тајö äкöз помалас мiјанöс. Вузасны ъемторјөн лөб!“

Поп-фак зев лöгыда тöдöны кор налы колö шыагны, кор чöва овны. Чöва најö олісны јöј нiгö прöсуж, локвiсöма, нөтчыд пaлaвлытöм сар Иван Грознöј-дырјi. Ас костас пургöмысла кымын мортöс сiјö вiіс: гырыбöс, поснiöс, мужiкјасöс, нывбабајасöс, вeгiг чeлaфöс; кымын қар жүгöдiс; вiчкoад ылөмтö тешiт-чöмö пöртлiс. Öтi поп ез шыаг, ез сувт паныд Иванлы. Сöмын мiтpополiт Пiлiп ез вермы помöз чöва овны: вывтi-нын омöла пондiс вiңны асö сарыд. Пiлiпöс шыагöмыс пöдтiсны. Поп-факыд ез вeгiг думыштны асгыныс јортсö дорјыны. Кыз нi жын сы дорјөм-ку-ча нeкoд ез шу. Бöрынас нöшта уна барыш-на аслыныс бостны Пiлiпгыд лөгöдiсны: еватöјөн сiјö вiгaлiсны, мошщi востiсны. Зарнiыд вiзув ва-моз поп æпјасад пондiс вiзувтны.

Некытчö туйтöм јöј нiгö прöсуж сaд-тöм код сар олöмыс уна бур бостiсны поп-фак. „Јенмыс-пö нарoшнö тащöм сарсö ыстöма мувылас, јöз грек-ку-ча.“ (Омöла-на ужалыс јöзыд мучiтчiс сöкыд олөмгыс-да, ферт женмыдлы колi ыстыны тащöм палачсö. Попјасыд öтaрö долысны јöзлы јонжыка вiчкoјасö ветлыны, унжык гöснеч јенлы вaјны. Јöз ескiсны. Иван воыг воö унжык јöз вiіс; поп-фак воыг воö озырмiсны.

Кулі Іван Грозно́й. Бырі пөтлытөм віржуыс, кы́-
суро́ олыс, нөтчыд палавлытөм, мөскуаса мітрополі-
төс віыс сар. Поп-фак шо́сө сылыс ві́існы мед бур,
мед ыжыд мөскуаса ві́коын. Уна сурс панәпіда ы-
лісны сы вылын. Җебісны ортчөн-моз мітрополіт Пі-
ліпкөд. Попјас өтмоза пөндісны најөвітчыны сарөн
віөм Піліп шо́ён да Піліпөс віыс сар шо́ён. Со
сурс өбөфна гашкө ылісны поп-факыд Іван-вөсна,
кевмісны јенлы сібөдны сіјөс рајө, Піліп дінас. Поп-
фак-ногөн-өд Піліпыд кулөм-бөрас пырыг-пыр рајө
воіс. Уна најөтка-кө поп-факлы сетіс Іваныс, јона
бура і каҗтылісны сіјөс кулөм бөрас. Поп саяд нөт-
чыд оз вош, сөмын сөмтө ен жалыт. Нөмторјыс не-
кушөм грек абу ңі, сөмын сөм локтан інсө сылыс ен
торк, ен пазөд. Сөм перјан інө-кө крукасан,—ој-јоі
најө лөҗасны, сінтө перјаласны.

Ужалыс јөз пыщкыс петөм блажөннөјјас, јурөді-
вөјјас, шыаслывлөмаөс лөка олөмыс, јона прөстөј јөз-
өс нартөтөмыс. Сы-вөсна најөс ві́ко отсөгөн унаөс
турмајасын-сігтылөмаөс. Вөла вылын кулөм сещөм
јөзгыс поп-фак бара-жө бур перјөмаөс, барыш кулө-
маөс: сватөјјасө најөс пөрталөмаөс, мошщіјас воста-
лөмаөс, ві́којас сувтөдалөмаөс. Поп-факлөн лавка
өтарө содөма. Вузасөм ыждөма, паскалөма. Попјас
ас суглуннаныс кулөмаөс кор колө чуң пыр ві́өд-
ны да лөна овны, кор јен ңімөн бургіны помещ-
щікјаслы вежлавны крепостнөј јөзсө понјас вылө,
кувтөҗ нөјтны најөс, кы́суро́ овны нывбабајасыскөд,
весіг пон піјаннысө быдтыны ныв-баба морөс јөлөн.
Помещщік властыд, поп-фак-ног, ез вөв фавөлсан,
јен сетөм тор. Нөшта бурөн-на лыддісны уна најөт-
касө сетө-да. Поп-факыд асныс сіјө каднас помещ-

шікјас-кодос вөліны. Ез еша налөн вөв овмөсыс-му-
визыс.

Чөва најө олісны јеврејјасос вiалігөн, налыс кер-
ка-картајассө жуглігөн, соталігөн. Кымын мушщiнаос-
тај ескө вiісны, нывбабаос да посні челафос, да
кыв ні жын попјасыд најос дорјөм-куға ез шулыны.
Сiз бытө і колө. Көт мед ескө асланыс јен-мам-ку-
ға дорјісны најос, сiјө-өд јеврејка вөлөма.

Јеврејјассө вiлөмыс ез еша во налы бурыс. Секса
властыд-өд грабітөм ембурнас пыр јукыліс поп-фак-
ыдкөд.

Уна гирысжык поп-фак төдісны сар Александр
1-лыс ассыс батсө Павел сарос вiны лөгөдчөмсө,
Некод на пыщкыс ез кут Алексанос морт вiөмыс.
Саравны пуксөм-мыгтыс Александр унаос батсө вiыс-
јссө ыжыд чiнө пукталіс. Тајос, батсө вiыс сарос.
вiчко нiмтіс јенсаң бургіөма мортөн (благословеннөј-
өн). Со-өд попјасыд кушчөмс: јон најөтка-вөсна от-
салісны сар пілы сар батос вiны, ез мыждыны сiјос
морт вiөмыс, нөшта бур нiм гетісны. „јенмөн бур-
сiөм морт.“

Өнiја поп-факјас шычөмаос—дорјөны дари-пөка-
жаңнө, јенлыс гуса вын гетөм пыртчiгөн, гөтрагiгөн.

дурдө-нын ті гуса выннад ошјысны, лiтсемерјас,
парісејјас, купечјас! Став гуса вынтө важөн төварө
пөртiд, вузалан сiјос ыжыд доныс. Ассыныд јуралыс-
тө нiмтанныд чөва олыгөн, авјаөн. Авјаос сөмын ас
колан iнаныд. Ез авја-вөснаыс тiјан јуралысгд гiжав
кабалајастө, кор Сөвет властыд мырфдiс тiјанлыс
вiз-мутө, гирыс гажа керкајастө коңөр, гөл јөзлы, а
горш-вөснаыс, лок-вөснаыс.

Авјаоо да чөвөө вөлид ти, паріејјас, Гріша Распутін-дырји. Сіјө тіјан јен ңимөн дүріс, став гуса выннытө тіјанлыг талаліс сар дворечын, гераліс на вылын. Енө-өд сек ңемтор шулөј. Чөва олід. Енө весіг мөвпыштөј сар гозјалы-пө друга-пөдругаа оз поң віңны, најө-пө-өд мијанөн венічајтөм јөз. Јенган гуса вын сетөма друг віңтөг овны.

Енө ті прөста чөватө олөј, паріејјас: казакалід ті Распутіныды. Јуралысјасыд тіјан секі вөлі Распутінөн пуктөм јөз. Јепіскопјасад сіјө каднас пукталісны Распутінлы отсасыг јөзөс. Најө ошкісны Распутінлыг олөмсө, щөщ гералісны тіјан ескөм вылө да гуса вынјас вылө. Ті, ңізувјас-моз, гартчід сіјө кок гөгөр, лакејјас-моз кыскасід сы воңвылын ез крукас тіјан најөтка да, ез мырффы сіјөс тіјанлыг-да.

Өні шыасід, ен вермөј чөва овны. Мустөм тіјанлы тајө властыд. Өд мыјда му-вің, гырыг гажа керкајас, ембур мырффысны тіјанлыг. Кымын барыш кулан ін тупкісны. Гыжјастөг да пінастөг оз поң овны Сөвет власткөд. Жал-өд кокні олөмыг да кокніа најө-вітчөмыг летчысны.

Сөмын вес вошө тіјан став тілгөмныд! Весщөрө ассыныд горшлунтө да локлунтө тупканныд јен ңимөн. Јенмыс-кө өні летчас мувылас да пондас важ-моз тіјанлыг олөмтө омөлтны да вузасан інјастө тупкавны, ті ескө сіјөс онө-һін крест вылө тувјалөј, а лыјлад, ыбө өшөдад.

